

Обласний театр ляльок: гучна слава, тихий ювілей

Якщо запитати, що саме складає славу театрального Кіровограда, у більшості за звичкою у відповіді виникне театр корифеїв. А як щодо обласного академічного театру ляльок? У багатьох він асоціюється лише з дитинством, мовляв, якщо ляльки, то досилим має бути нецікаво. Дуже помилкова думка!

Насправді театральне мистецтво ляльки бере початок ще з античних часів, а культурні, видові та національні форми й характерні вистав лялькових театрів вражають: український вертеп, яванський ваанг, турецький карагюз чи його грецька адаптація карагюзіс, японський бунраку — всього і не перелічити! Це зумовлено тим, що у деяких країнах ляльковий театр був першим і тривалий час навіть єдиним видом театрального мистецтва.

Сучасним лялькарям доступний різноманітний арсенал ляльок: рухавничі, маріонетки, ті, що розміщуються на спеціальних тростинах, пласкі, об'ємні, величезні та мініатюрні. Деякі лялькарі використовують навіть розфарбовані долоні як персонажі вистав. Театр ляльок тісно пов'язаний з іншими видами мистецтва: графікою, народною іграшкою, скульптурою, театром масок тощо. Мистецтво лялькарів значно складніше, ніж це здається на перший погляд: крім театральної майстерності та професійного сценічного мовлення, лялькар має довершено володіти багатьма видами ляльок, оживляти на сцені.

І саме високим професіоналізмом та чималим талантом вигідно відрізняється на тлі лялькових театрів інших областей України та навіть зарубіжних наш Кіровоградський обласний театр ляльок. Недарма протягом багатьох років саме кіровоградські лялькарі отримували дипломи лауреатів та почесні нагороди за участь і перемоги у фестивалях болгарської, румунської драматургії, під час всеукраїнських акцій та на міжнародних фестивалях-конкурсах. Минулого року Кіровоградському обласному театру ляльок виповнилося 75 років, та відзначити цю дату колектив відмовився: пояснили тим, що не час ювілей святкувати, коли люди гинуть. До того ж колектив та адміністрація театру надають посильну допомогу нашим військовим через волонтерів, зокрема тих, що розташували свій намет прямо напроти театру.

Наразі у театрі працюють чотирнадцять відданих своїй справі акторів: заслужена артистка України Вікторія Ставріаніді-Стогодюк, заслужений працівник культури України Лідія Черкашина, за службовий артист Геннадій Стогодюк, артисти-ляльководи вищої категорії Тамара Осауленко, Тетяна Ігнат'єва, Володимир Кравченко, артисти-ляльководи I категорії Євеліна Новопашена, Інна Куц та молоді, але не менш талановиті Олена Беляєва, Володимир Шалошник, Крістіна Стогодюк, Максим Борисов, Світлана Радзіховська та Ірина Фурсова. Кіровоградський театр ляльок може похвалитися плідною співпрацею з такими метрами, як заслужений артист України Анатолій Поляк та заслужений діяч мистецтв України Євген Гімел'фарб. Починаючи з грудня 1998 року театр ляльок успішно очолює Григорій Педько, який у 2009 році отримав звання «Заслужений працівник культури України». Григорій Миколайович доклав багато зусиль, аби театр став таким, яким є зараз. Творчу жилку цієї людини, талант та жагу до створення прекрасного відчуваєш вже з першого знайомства. Про відновлення Кіровоградського театру ляльок та попередні заслуги культурного закладу ми вирішили дізнатися з перших вуст — тобто розпитати директора.

— До вашого призначення на цю посаду ви керували самодіяльним драматичним колективом у Світловодську, де були і режисером, і актором. Там же організували центр культури і відпочинку

Розкажіть про шлях, який ви пройшли до крісла директора обласного театру?

— Так, я працював у Світловодську, але мене попросили тимчасово зайняти посаду заступника директора театру ляльок. Ті часи були складними, тим паче для театру: будівля потребувала термінового ремонту, заробітна плата робітникам затримувалася по півроку. Директор тоді переніс інфаркт та був на лікарняному, заступник отримав розрахунок, головного режисера немає — загалом,

готова, стало зрозуміло, що платити гонорар йому нема чим. Я пообіцяв, що, як тільки нова постановка пройде, перші зароблені кошти особисто привезу йому додому. І виконав обіцянку, чим приємно здивував режисера. З того часу на сцені нашого театру показують близько десяти вистав, зрежисованих Анатолієм Поляком.

Театр тоді був майже невідзний: мало спектаклів по області, ніякої участі у фестивалях або конкурсах. Це було вже другим кроком — комплектування адміністративного штату, який би займався такими питаннями. Важко було добитися потрібних дозволів та фінансування від тогочасного управління культури, та все-таки вдалося.

Третім не менш важливим кроком був ремонт будівлі. Наприкінці дев'яностих у неї був непривабливий вигляд: чорні стіни, старі, заклясні витою вікна, облущена фарба. Замість клубу при вході — чагарники. А репертуар та анонси взагалі писалися на клаптику паперу від руки звичайними фломастерами. Але в той же час будівля театру ляльок є пам'яткою архітектури, тому нічого радикально змінювати я не мав права. В першу чергу ми власними силами перефарбували фасад, підбираючи колір під заявлений у проекті архітектора. Та ця фарба довго і не протрималася б, адже була не фасадною. Управління культури довго пручалося, та все-таки виділило гроші, на які ми облаштували клумби у дворі. Не можна було обійтися без ремонту, адже будівля руйнувалася на очах, а місця для сцени, адміні-

страції перефарбували фасад, підбираючи колір під заявлений у проекті архітектора. Та ця фарба довго і не протрималася б, адже була не фасадною. Управління культури довго пручалося, та все-таки виділило гроші, на які ми облаштували клумби у дворі. Не можна було обійтися без ремонту, адже будівля руйнувалася на очах, а місця для сцени, адміні-

як склалися ці творчі стосунки?

— Так, ця співпраця особливо цікава тим, що саме завдяки їй ми стали другим театром ляльок (після Харківського), на сцені якого почали ставити спектаклі для дорослих. Адже театр розрахований не лише на дітей — треба зацікавити й дорослого глядача. Тож я почав вивчати імена режисерів, які є справжніми майстрами. Тоді мені й підказали зв'язатися з Євгеном Юзефовичем. Знову їду з області, але тепер вже до Одеси. Умовив його на постановку вистави для дорослих, але будь-якому режисеру насамперед важливо познайомитися з акторами, спробувати себе у новому колективі. Тож після знайомства у 2007 році з'явилася вистава «Про Хому та щуку», створена за мотивами п'єси Марка Кропивницького, яка згодом стала лауреатом I Всеукраїнського фестивалю театрів ляльок «Лялькова веселка» у Запоріжжі, а провідний майстер сцени Геннадій Стогодюк, який втілював на сцені Хому, отримав диплом «За кращу чоловічу роль».

Але я прагнув вистави для дорослих, навіть націлювався на «Майстра і Маргариту» Михайла Булгакова — це мій улюблений твір. Тим паче, що у Гімел'фарба вже є досвід постановки цього твору. Та виявилось, що для такої вистави потрібний більший акторський склад, складніші декорації, тривала і трудомістка праця над режисурою. Тож від «Майстра і Маргарити» ми відмовилися. Але не від Булгакова — вирішили втілити на сцені злободенне «Собаче серце». Завдяки вже близькому знайомству з нашими акторами Євген Гімел'фарб із самого початку визначив, кому яка роль відстанеться. Робота закінчилася, коли вже все було готове, залишилися бюрократичні дрібнички, серед яких і отримання ухвали на постановку від Авторського фонду, що ніколи не тягло за собою проблем. Але не цього разу.

Сergій Шилівський, який є некривним онуком Михайла Оланасовича, не дав дозволу на спектакль. Тут вже все готово для прем'єри, але ж і порушувати авторські права ми не маємо права. Залишалося лише одне — добиватися дозволу. Ми зв'язалися з Шилівським, який проживав на той час в Нью-Йорку, а він поставив такі умови: дві тисячі доларів за дозвіл і контракт на його умовах з певною сумою, яку він отримуватиме від кожного показу вистави. Для нашого театру дві тисячі доларів, тим паче з подальшими виплатами — несяжні гроші. Не кажучи вже про затрати на переказ цих коштів до Америки. Півроку ми вели переговори, пояснюючи, що наш провінційний театр не осилить таку суму і весь цей час уже готова прем'єра припадає пилом. І ось у травні, на день народження Михайла Булгакова, ми знов зателефували онуку великого письменника. Чи то свято роздобриво Sergія, чи наші

стративних кабінетів, майстерень та інших необхідних приміщень в одноповерховому театрі не вистачало. Почалося будівництво другого поверху. Це доволі складно було, адже треба прослідкувати, щоб і норми всі були дотримані, і фасад приваблював погляд. Ідея запрошувати іменитих режисерів до співпраці чудова, та треба їх десь розмістити, а на готельний номер кошти далеко не завжди знаходяться. Тож вихід був один: зробити такий собі гостьовий номер у театрі. Як тільки визначилися з ремонтом та переплануванням, у залі почала... об-

валюватися стеля. Тут нам допоміг тодішній заступник очільника області. Звісно, допомагати активно він погодився, коли на власні очі побачив дірки в стелі та порох на сидіннях. Одночасно відремонтували й опалення, адже одного разу воно вже прорвало: уявляєте, гаряча вода лилася просто зі стелі! Хвала Богу, що це було не під час вистави і місця для глядачів були порожні. Та зараз вже все добре, найбільші проблеми ми подолали, а без дрібних і життя не цікаве.

— Сучасний обласний театр ляльок справді наче постає з попелу у порівнянні з дев'яностими роками. І це не лише за рахунок фасаду або фойє: з'явилися нові ідеї, вистави, зокрема й для дорослих. Та й співпраця з іменитими режисерами не обмежилася ім'ям Анатолія Поляка — відомий вже далеко за межами України Євген Гімел'фарб також ставив свої п'єси на кіровоградській сцені. Розкажіть,

тривалі вмовляння — та він змінив умови, підписав дозвіл на безоплатну постановку при умові, що отримуватиме двадцять відсотків від прибутку за кожний показ. Контракт з ним уклали на десять років. Тепер ми єдині в країні, хто має офіційну ліцензію на виставу «Собаче серце», підписану нащадком Булгакова. Потім ми виїздили з цієї постановкою в інші міста. На

фестивалі, чим завоювали прихильність і повагу колег та критиків.

— «Собаче серце» — перша вистава для дорослих, яка пройшла в стінах Кіровоградського театру ляльок, але вже не єдина...

— Справді, ми не зупинилися на досягнутому. Зацікавив нас «Декамерон» Боккаччо. Але тут були свої особливості, тим більше, що вистава з елементами еротизму. Ми довго продумували всі дрібнички, щоб вистава відобразила ідеї та настрої «Декамерону» і щоб при цьому не була занадто відвертою. Та ми впоралися. Потім нас зацікавила творчість Миколи Гоголя — і глядачі вже насолоджуються такими виставами для дорослих, як «Вій» та «Ніч перед Різдвам».

— Стіни вашого кабінету завішані неймовірною кількістю дипломів та нагород, а перелічити всі досягнення та подяки не вистачить і газетної шпальти. Скільки ж конкурсних журі вже оцінили майстерність і талант наших земляків з театру ляльок?

— Я намагаюся задіяти наш театр у всіх можливих конкурсах та фестивалях. Бували досить кумедні ситуації: пробувши тиждень у одному місті, по поверненні отримуюмо дзвінок з іншого, де нас терміново чекають та відмови не приймають. Колектив у нас активний, тому вже наступного дня, не відпочивши, поїхали на наступний міжнародний фестиваль, на участь в якому навіть заяви не подавали. Ось так наша слава вже біжить попереду нас! Важливо, що ми гастролюємо не лише в інші регіони, а й по містах і селах рідного краю, проводимо майстер-класи з ляльководства для дітей. Вважаю, не варто зупинятися на досягнутому, тим паче, що колектив в театрі склався дружній, талановитий та активний.

— У нинішній ситуації в країні складно щось планувати, але все ж таки: чого нам чекати від обласного театру ляльок у 2015 році?

— Нові фестивалі та конкурси — це безумовно. Та ми любимо не тільки гостювати, а й приймати гостей, адже колективи з інших областей неодноразово виступали на нашій сцені. Є ідея в найближчому майбутньому створити фестиваль лялькового театру в нашій області, та як це буде, покаже час.

Розмову вела Ірина ТРЕБУНСЬКИХ. Фото Ігоря ДЕМЧУКА.

А тим часом

Нарешті Кіровоградський обласний театр ляльок знайшов митця на посаду головного режисера театру. Ним став Анатолій Поляк, якого Григорій Педько наприкінці минулого року офіційно представив колективу вже як співробітника. Довготривала та плідна співпраця Анатолія Поляка з колективом Кіровоградського обласного театру ляльок неодноразово радувала маленьких глядачів. Так, завдяки заслуженому артисту України жителі Кіровоградщини познайомилися з дитячою драматургією одного з найкращих сучасних українських авторів Всеволода Нестайка, а саме з такими п'єсами, як «Солом'яний бичок» і рок-група «Козачок», «Лисичка-сестричка» і вовк-панібрат», «Таємниця рудого Жевжика». Крім того саме Анатолій Поляк поставив на кіровоградській сцені вистави «Лисичка, Котик і Півник», «Івасик-телесик» О.Олеся, «Троє поросят і сірий вовк» С.Михалкова, «Кицькин дім» С.Маршака, «Лускунчик» за Е.Гофманом.

